

A Pécsi Tudományegyetem

Mesterséges Intelligencia Irányelve

- *a tanulmányi követelmények teljesítéséhez szükséges oktatási és kutatási tevékenységek során megengedett és tiltott MI használatához kapcsolódóan*

--Hallgatóknak szóló kivonat--

I. Preambulum

A Pécsi Tudományegyetem (továbbiakban: Egyetem) felismerve a mesterséges intelligenciára (továbbiakban: MI-rendszer, vagy MI-rendszerek) épülő megoldásokban rejlő lehetőségeket és kockázatokat, szükségesnek látja olyan iránymutatások meghatározását, amelyek elősegítik a tudatos, etikus, felelős és jogszerű használatot. Az MI-rendszerek használatakor számos követelményt figyelembe kell venni a használónak, amelynek betartásában az Egyetem jelen irányelv kiadásával kíván segítséget nyújtani.

Az MI-rendszerekkel kapcsolatos gyors technológiai fejlődésre és a kialakulóban levő társadalmi megítélésre tekintettel az Egyetem nem előíró követelményeket tartalmazó szabályzatot kívánt megalkotni, hanem az MI-rendszerek alkalmazását és az Egyetem polgárainak munkáját, szakmai tevékenységét elősegítő ajánlásokat, amelyek az egyetemi és szervezeti egység szintű szabályozás alapvetéseit is adhatják és egyben biztosítják a használat tudatos, etikus, felelős és jogszerű megvalósítását is.

II. Az irányelv hatálya

Jelen irányelv hatálya az adott képzésen a Tanulmányi és Vizsgaszabályzat (továbbiakban: TVSZ) alapján kiadott tantárgyi követelmények (tárgytematika) teljesítéséhez szükséges oktatási és kutatási tevékenységekre terjed ki. Ezen belül foglalkozik a tantárgyi követelmények meghatározásával és az ezzel kapcsolatos feladatokkal, a követelmények teljesítése érdekében történő, MI-rendszerek hallgatók által történő használatával és hallgatói teljesítés értékelésével.

Az irányelvet az Egyetem az irányadó európai uniós, nemzeti és egyetemi szintű szabályozásokkal összhangban és azokkal összefüggésben határozta meg, kifejezetten reflektálva a mesterséges intelligenciára vonatkozó harmonizált szabályok megállapításáról szóló, az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2024/1689. számú rendeletére és a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 114/P. § szabályaira.

Az irányelv az Egyetem minden polgárára vonatkozik, kiemelten érintve az oktatási tevékenységet végző személyeket (oktatókat, kutatókat, tanárokat, továbbiakban együtt: oktatók), a hallgatókat, és az őket támogató adminisztratív munkakörben foglalkoztatottakat, azokban az esetekben, amikor a képzési és tantárgyi követelmények teljesítéséhez vagy e teljesítés értékeléséhez kapcsolódó tevékenységet végeznek és ennek során MI-rendszereket használnak fel.

Az irányelv elsődleges célja támogatni az Egyetem stratégiai céljaival összhangban az Egyetem minden polgárát abban, hogy az MI-rendszereket a tanulmányi követelmények meghatározása, teljesítése és a teljesítés értékelése során tudatosan, etikusan, felelősen és jogszerűen használják.

IV. A tanulmányi követelmények teljesítése

A hallgatóknak javasoljuk, hogy az MI-rendszerek használatáról, annak feltételeiről már a képzés, illetve a tantárgy felvételét, félévközi teljesítését megelőzően tájékozódjanak. Amennyiben nem egyértelmű számukra, hogy egy adott MI-rendszer meghatározott funkciója felhasználható a teljesítés során, egyeztessenek a képzések szakfelelőseivel, illetve a tantárgyak felelőseivel.

Javasoljuk a hallgatóknak, hogy minden egyes teljesítés, illetve tervezett MI-rendszer használata előtt győződjenek meg róla, hogy az adott MI-rendszer (illetve annak funkciója) engedélyezett-e a teljesíteni kívánt képzés, illetve tantárgy keretei között. Győződjenek meg róla, hogy az engedélyezett MI-rendszer használata megfelel a magyarországi jogszabályi követelményeknek, az Egyetem belső szabályozásának és a tantárgy tárgytematikájába foglalt célkitűzéseknek, használati feltételeknek. Javasoljuk, hogy alaposan tanulmányozzák át a használni kívánt MI-rendszer működését, az erre vonatkozó dokumentációt, hogy tudatosan tudják használni a rendszereket és meg tudjanak győződni a képzési, és tantárgyi követelmények betartása felől.

Felhívjuk a hallgatóink figyelmét arra, hogy az MI-rendszerek használata nem tudja kiváltani a hallgatói munkát, ugyanakkor képes segíteni azt. Javasoljuk a hallgatók számára, hogy az MI-rendszereket ne használják a szakmai és tudományos integritást megkérdőjelező módon, például nem hitelesített tartalmak létrehozásával hallgatói produktumok létrehozásához.

Az MI-rendszerek által generált tartalom pontatlan, félrevezető vagy teljesen kitalált lehet – ezt a jelenséget ’hallucinációnak’ is nevezzük. Felhívjuk hallgatóink figyelmét arra, hogy a vezető MI- rendszerek létrehozói rendszerint nem vállalnak felelősséget a generált tartalmakért, így a felhasználó lesz felelős minden olyan tartalomért, amelyet az MI-rendszer segítségével felhasznál, közzétesz vagy megoszt.

Szakmai vagy tudományos integritás megkérdőjelezését jelenti minden MI-rendszer felhasználásának segítségével végrehajtott tevékenység – összhangban az európai kutatási integritás magatartási szabályaival – amely során:¹

- pontatlan, félrevezető vagy teljesen kitalált információ kerül beadásra, közzétételre, illetve felhasználásra,
- az MI-rendszerek által generált tartalmak önálló munkaként kerülnek bemutatásra,
- az MI használata sérti az Egyetem etikai, adatkezelési vagy szerzői jogi szabályait.

Az MI-rendszerek használata akkor felel meg a szakmai és tudományos integritásnak, ha az MI- rendszereket nem önálló forrásként, hanem információszerzés, ötletgyűjtés, szövegjavítás, szerkesztés vagy technikai támogatás céljából használják, az eredeti gondolatmenet, érvelés vagy kutatási munka megtartása mellett és az MI-rendszer által generált tartalmak minden esetben ellenőrizve lettek.

Az MI-rendszerek jól használhatóak öntesztelésre, tutorálásra, szakszövegek és tanulmányok összefoglalására, elemzésre, értelmezésre, vázlatok logikai ellenőrzésére, fordításra, a helyesírás és a nyelvhelyesség ellenőrzésére.

¹ ALLEA (2023) A kutatási integritás európai magatartási kódexe - átdolgozott kiadás, 2023 (magyar). Berlin. DOI 10.26356/ECOC-Hungarian <https://allea.org/wp-content/uploads/2024/02/The-European-Code-of-Conduct-2023-HU.pdf>

A technológia használatához kapcsolódó kihívások miatt ugyanakkor nem ajánlott a tantárgyi követelmények teljesítéséhez közvetlenül kapcsolódó szövegalkotási feladatok végrehajtására. E szövegek megalkotásakor az MI-rendszerek látszólagosan új, eredeti jelleggel bíró eredményeket hoznak létre, de sok esetben a megalkotott szöveg és annak felhasználása megsérti az MI-rendszer feltanításához használt, akár szerzői jog által védett művekhez kapcsolódó személyi és vagyoni jogokat, s ezzel párhuzamosan ellehetetleníti az eredeti művekre való szabályos hivatkozás lehetőségét.

Éppen ezért arra hívjuk fel hallgatóink figyelmét, hogyha a fentiek ellenére mégis az MI-rendszerek szövegalkotási produktumát használják fel, ellenőrizték annak tartalmát, s egyúttal hivatkozzák meg azokat a TVSZ 14. mellékletének 3. §-ával összhangban, mint mesterséges intelligencia által előállított szövegeket, jelen Irányelv 2. számú mellékletében ajánlott hivatkozási forma szerint.

Javasoljuk továbbá, hogy amennyiben a hallgatók adatokat visznek be az MI-rendszerekbe azok használata során, mindenképpen legyenek figyelemmel a személyes adatok védelmére, a minősített adatok védelmére, a kiberbiztonsági előírások betartására és minden olyan korlátozó, külső és egyetemi szabályozásra, amelyek a bevitt adatok védelmét előírják.

Egyúttal javasoljuk, hogy az MI-rendszereket valamennyi Egyetemi polgár a fenntarthatóság elveivel összhangban használja, tekintettel arra, hogy mint minden számítástechnikai megoldás, e rendszer működtetése is hatalmas környezeti erőforrásokat igényel, amelyek takarékos használata közös felelősségünk, különös figyelemmel Egyetemünk Zöld Egyetem programjának célkitűzéseire és ezirányú stratégiájára.

Javasoljuk, hogy a tanulmányi követelmények teljesítéséhez szükséges produktumok létrehozása során a hallgató előre egyeztessen témavezetőjével/oktatójával a használni tervezett MI-rendszerekről és azok igénybevett funkcióiról és a módszertani részben (amennyiben az értelmezhető a teljesítés kapcsán) pedig mutassa be, milyen módon kerültek felhasználásra MI-rendszerek megoldásai.

Azokban az esetekben, amikor a hallgató olyan nagyobb lélegzetvételű, írásos produktumot készít a képzési követelmények teljesítése céljából – mint például szakdolgozat, portfólió, doktori értekezés vagy DLA fokozatszerzési eljárásban benyújtott dokumentumok –, javasoljuk, hogy a benyújtott anyaghoz mellékeljen egy nyilatkozatot, amelyben részletesen ismerteti, hogy a munkája során milyen MI-rendszereket vett igénybe, azok mely funkcióit alkalmazta, valamint milyen módon és céllal történt a felhasználás. A nyilatkozat megtételéhez jelen Irányelv 3. számú mellékletében szereplő szempontokat és formát ajánljuk. Ez a nyilatkozat hozzájárul a tudományos és szakmai integritás átlátható és ellenőrizhető megőrzéséhez, elősegíti a hallgató tudatos és felelős MI-használatát, valamint megerősíti az önálló szellemi teljesítmény igazolhatóságát.

V. Hallgatói teljesítés értékelése

Az MI-rendszerek használata a hallgatói teljesítések értékelése során különös körülményt igényel. A hatályos európai uniós szabályozás a tanulási eredmények értékeléséhez való használatra szánt MI- rendszereket nagy kockázatú alkalmazásnak minősíti, amelyhez számos alkalmazási követelményt rendel és amely hatással lehet az értékelés tárgyilagosságára, méltányosságára és átláthatóságára is. Mindezek alapján az Egyetem nem javasolja sem automatizált döntéshozatali rendszerek, sem nagy nyelvi modellek alkalmazását a hallgatói teljesítmények érdemi, minősítő értékelésére.

Javasoljuk az oktatók számára ez alapján, hogy a hallgatói teljesítések értékelése során minden esetben tartsák kézben az értékelés menetét, és kerüljék annak kiszervezését MI-rendszerek részére, különösen olyan esetekben, amikor a hallgatók teljesítménye egyéni megítélést, szöveges elemzést, kreatív produktum értékelését vagy komplex érvelés vizsgálatát igényli. Különösen nem javasolt az MI- rendszerek használata hallgatók által alkotott szöveges produktumok tartalmi, stilisztikai vagy szakmai minősítésére, értékelésére – még részleges célokra (pl. érdemjegy-ajánlás, javítási javaslat generálása) sem –, tekintettel a napjainkban alkalmazott MI-rendszerekkel kapcsolatban felmerült átláthatósági, elfogultsági aggályokra.

Az értékelési folyamatot érdemes úgy kialakítani, hogy az a hallgató saját, valódi tudásán, készségein és kompetenciáin alapuljon, és lehetőség szerint valós tanulási környezetet tükrözzön. Ennek érdekében javasoljuk az oktatók számára – összhangban a III. fejezetben meghatározott tanulmányi követelményekkel –, hogy a tanulmányi teljesítmények értékelése során:

- kerülendő legyen kizárólag olyan számonkérési forma alkalmazása, amely könnyen megvalósítható MI-rendszerek igénybevitelével (pl. kizárólag otthon elkészíthető esszék, házi dolgozatok) további hallgatói munka nélkül,
- törekedjenek a vegyes módszertan alkalmazására, amely ötvözi a szóbeli számonkérést, a gyakorlati bemutatást, az egyéni megjelenést igénylő feladatmegoldást és a személyes jelenléthez kötött vizsgaformákat,
- amennyiben írásbeli produktumot várnak, a lehetőségekhez mérten biztosítsanak lehetőséget annak bemutatására, megvédésére, kiegészítésére szóbeli formában is, ezzel is megerősítve az önálló munka érvényesülését.

Javasoljuk továbbá, hogy az oktatók ne pusztán az eredményre, hanem a hallgatói gondolkodásmódra, a megközelítés egyediségére és az érvelés koherenciájára helyezték a hangsúlyt. Az értékelési módszerek átgondolása és korszerűsítése egyben hozzájárulhat az Egyetem oktatási kiválóságának és szakmai hitelességének megőrzéséhez.

VII. Záró rendelkezések

Az irányelv 2025. augusztus 21. napján lép hatályba, azzal, hogy szabályait először a 2025/2026. tanévben kell alkalmazni.

Jelen irányelvet – az MI-rendszerekkel kapcsolatos gyors technológiai fejlődésre és a kialakulóban levő társadalmi megítélésre tekintettel – az Egyetem rendszeres időközönként felülvizsgálja.

Jelen irányelvet az oktatási rektorhelyettes megbízásából összeállította a Smart University Adatjogi és Szabályozási Csoportja, közreműködésben a Digitális Oktatás- és Tanulástámogató Központ szakértőivel.

Pécs, 2025. július hó 24. nap

Prof. Dr. Miseta Attila
rektor